

a) Yer Değiştirme (Göçüşme/Metatez)

Konuşma dilinde söyleyiş zorluklarını gidermek maksadıyla kelime içindeki ünsüzlerin yer değiştirmesidir. Bu durum yazıya yansıtılmamalıdır.

Örnekler:

avrat > arvat ekşi > eşki kirpik > kiprik köprü > körpü
lanet > nalet memleket > melmeket toprak > toprak

b) Aykırılışma (Benzeşmezlik)

Bir kelimedede yan yana bulunan aynı cins iki sestem birinin farklılaşması durumuna “aykırılışma” denir. Burada ünsüz benzeşmesinin tam tersi bir durum söz konusudur.

Örnekler:

attar > aktar muşamma > muşamba

c) Dudaksıllaşma

Yuvarlak ünlülerin bazı ünsüzleri dudak ünsüzüne dönüştürmesi durumudur.

Örnekler:

donuz > domuz

döğ- > döv-

kılaguz > kılavuz

köynek > gönlek > gömlek

d) Damaksıllaşma

Bir ünsüzün oluşma yerinin çeşitli nedenlerle damağa kayması durumudur.

Örnekler:

kırp- > kırk- könglek > göynek

e) Aşınma (Erime)

Konuşma dilinde “ğ, y ve h” sesleri aşınarak yanındaki ünlü ile birleşip onun uzamasına neden olur.

Örnekler:

ağızırn > âzım eczahane > eczane eğri > eprî

f) İkizleşme

İç ses durumunda bulunan ünsüzlerden birinin çeşitli nedenlerle İkizleşmesidir.

Örnekler:

çulıg > çulluk elig > elli

g) Ulama

Sessiz harfle biten kelimelerden sonra sesli başlayan bir kelime geldiğinde okuma esnasında bu iki kelime birleşikmiş gibi hecelenir.

Örnekler:

benim için > beni miçin yüzen al sancak > yüzenal sancak

h) Süreklileşme

Kimi zaman akıcılığın önünü kesip söyleyişi güçleştiren sesler oluşum yeri kendine yakın bir sürekli ünsüze dönüştürülür.

Örnekler:

açlık > aşlık ecdat > ejdat hûş-âb> hoşaf içti > işti

1) Süreksizleşme

Kimi zaman akıcılığın önünü kesip söyleyişi güçleştiren sesler oluşum yeri kendine yakın bir süreksiz ünsüze dönüştürülür.

Örnekler:

jandarma > çandarma pijama > piçama sütlü aş > sütlaç vb.

i) Çeşitli Ses Değişimleri

Kimi Türkçe kelimeler kullanım sıklığı dolayısıyla zaman içerisinde değişime uğrarlar. Bu **ses olayları** şu şekillerde gerçekleşir:

1) *i > e Değişimi*

jr > er bış > baş di- > da vir- > ver-

2) *e > i Değişimi*

sdgü > ayü > iyi fit- > it- gey- > giy-

3) *u > ı/i Değişimi*

bungar > pıngar > pınar uşda > işte

4) */ > /' Değişimi*

kangı > hangi takı > dakı > dahi yman- > inan- > inan-

5) *ü > i Değişimi*

büt- > bjt- düz- > diz- pürge > püre > pire tüp > tip > dip

6) *ö, ii > e Değişimi törü > töre töpe > tepe*

7) *o > u Değişimi*

oğra- > uğra- gğur > yğur ygkarı > yukarı

8) *b > p Değişimi*

biş- > piş- parmak > parmak

9) *b > v Değişimi*

bar- > var- eb > ev bir- > vir- > ver- yabız > yavuz

10) *k > g Değişimi*

kel- > gel- köngül > gönül köğüz > göğüs

11) *k > g > ğ > y Değişimi*

bek > beg > beĝ > bey deg- > deĝ-

12) *t > d Değişimi*

tamga > damga tavar > davar tüz > düz vb.